

ACTA POLITOLOGICA

www.acpo.cz

INTERNETOVÝ RECENZOVANÝ ČASOPIS

2010 | Vol. 2 | No. 2 | ISSN 1803-8220

ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav, ČOPÍK, Jan (2010). *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada Publishing, a.s. 1. vydání, 240 s., cena a náklad neuvedeny. ISBN 978-80-247-3061-5.

RECENZE PETRA JÜPTNERA

Tento článek podléhá autorským právům, kopírování a využívání jeho obsahu bez řádného odkazování na něj je považováno za plagiátorství a podléhá sankcím dle platné legislativy.

Internetový recenzovaný časopis vydává Univerzita Karlova v Praze,
Katedra politologie Institutu politologických studií Fakulty sociálních věd.

ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav, ČOPÍK, Jan (2010). *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada Publishing, a.s. 1. vydání, 240 s., cena a náklad neuvedeny. ISBN 978-80-247-3061-5.

Obecně se má za to, že ve společenských vědách je velmi obtížné přijít se zcela novým přístupem. Autorskému kolektivu kolem Jaroslava Čmejra z Katedry humanitních věd PEF ČZU se to však v předložené publikaci podařilo – publikace *Demokracie v lokálním politickém prostoru* v některých momentech překračuje řadu (spíše) přehledových studií a nabízí kromě jiného zcela novou typologii modelů lokální demokracie, která nám o funkčních modelech těch nejmenších lokálních politických systémů řekne více než konvenční přístupy spočívající ve ztotožnění místních stran a sdružení s aktéry místní politiky. Pro bližší pohled na novou komunálně-politologickou monografii se ale musíme disciplinovaně vrátit na začátek.

Autorský kolektiv Katedry humanitních věd PEF ČZU Praha kolem doc. Jaroslava Čmejra navazuje na svoje dosavadní výzkumy a v ucelené a rozšířené podobě čtenářům předkládá svoje poznatky zejména politiky ve venkovském prostoru, resp. v neměstských obcích. Práce částečně navazuje na realizované projekty¹ a dřívější publikace autorů, v otázce institucionálního rámce lokální politiky lze zmínit *Obce a regiony jako politický prostor* Jaroslava Čmejra, v jednotlivých kapitolách se pracuje s poznatky případových studií kolektivní monografie *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR* týmu pod vedením stejného autora, ve kterém již byli zahrnuti Václav Bubeníček i Jan Čopík. Problémem kontinuity a diskontinuity lokální politické reprezentace se Jaroslav Čmejrek a Jan Čopík v odborných člancích také zabývali již dříve (např. *Kontinuita a diskontinuita ve vývoji lokální politické reprezentace*). Předložená práce má charakter shrnující monografie, jejímž stěžejním tématem je lokální demokracie a politika ve venkovském prostoru. Podstatná zjištění a závěry jsou zpravidla obsahem dílčích kapitol, teoreticky je práce zakotvena jednak první kapitolou *Lokální úroveň demokratického procesu*, jednak opět pasážemi ve vybraných kapitolách (otázky voleb, participace nebo stranických systémů). Toto pojetí je dáno tematickým zaměřením jednotlivých částí, které však přes zvolený rámec tvoří kompaktní celek vracující se vždy k ústřednímu tématu monografie – politice ve venkovském prostoru, resp. dle terminologie autorů v neměstských obcích.

¹ Autoři zmiňují grant GAČR *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR* (403/06/1308), nebo výzkumný záměr *Informační a znalostní podpora strategického řízení* (MSM6046070904).

Po úvodní teoretické kapitole *Lokální úroveň demokratického procesu* je zařazena velmi vydařená druhá kapitola *Česká lokální politika v historické perspektivě*. Autorům se podařilo shromáždit široké spektrum zdrojů, které doplnili i o archívní data, což ve výsledku vedlo k prohloubení dosavadního stavu poznání a velmi plastickému zachycení historického vývoje samosprávy obcí. Jan Čopík v této kapitole navíc prokazuje, že historická perspektiva může zejména u otázky kontinuity politických systémů plnohodnotně přispět politologickému poznání. Třetí kapitola *Obecní samospráva* a čtvrtá kapitola *Obecní volby* jsou částečně technického charakteru, na podkladu platné legislativy přinášejí základní politologickou interpretaci politických institucí obcí a volebního systému pro komunální volby. Legislativní založení a obecné teoretické zakotvení těchto kapitol rozšiřuje možnosti určení celé monografie, která může být i díky těmto kapitolám využita nejen úzkou odbornou veřejností, ale například i studenty nebo samotné politické aktéry. K analýze volebních výsledků opřené o poznatky terénních výzkumů se autoři dostávají ve více analytické páté kapitole *Lokální politické stranictví*, která analyzuje různé přístupy k identifikaci a odlišení jednotlivých aktérů lokálních politických procesů – parlamentních stran, lokálních stran a nezávislých kandidátů a jejich sdružení. Přes šestou kapitolu *Politická participace občanů* vyrovnávající se s otázkami volební účasti v komunálních volbách se dostáváme k sedmé kapitole *Politický proces v českém venkovském prostoru*, která otvírá stěžejní část celé monografie a obsahuje hlubší analýzu specifík politických aspektů obcí a venkovského prostoru včetně hlubší analýzy účinků problematického komunálního volebního systému a jeho dopadu na postavení politických aktérů – škoda, že jsou tyto cenné pasáže separovány od základního vymezení politických institucí obcí a jejich ustavení ve třetí a čtvrté kapitole. Cenná zjištění v této části najdeme v hodně diskutované (ale málo probádané) oblasti štěpných linií lokálních politických systémů a zejména nestabilních a neuchopitelných „stranických systémů“ v neměstských obcích. Problém této „slepé uličky“ řeší Václav Bubeníček v rovněž empiricko-analyticky pojaté osmé kapitole *Lokální modely demokracie ve venkovských obcích ČR*, v jejímž rámci navrhuje vlastní typologii zpracovanou na základě kombinace dvou kritérií: stupně plurality a kooperace při sestavování kandidátních listin. Tento přístup je zcela ojedinělý tím, že řeší specificky český politologický problém – Česká republika je evropskou supervelmocí nejen v podílu malých obcí, ale i ve výskytu a relevanci nezávislých a nestranických seskupení, skrytých (*hidden parties*), komunálních i regionálních stran, které výrazně problematizují identifikaci politických aktérů a procesů. Bubeníčkův přístup tento problém částečně řeší a umožňuje se vyrovnat s řadou odlišností komunální politiky jako například s fenoménem vzájemně se podporujících kandidátních listin nebo nezřídka nepřímou úměrou mezi počtem kandidátních listin a

soutěživostí komunálního politického systému. Typologie zároveň umožňuje v podstatných momentech odlišit politické systémy, jejich funkční model se zdá být z hlediska vnějších znaků místní politiky totožný. Polemiku nad tímto stěžejním přínosem předložené monografie může vyvolat (a tím zahájenou diskusi obohatit) problematicky odvozený závěr Václava Bubeníčka, že lokální demokracii v neměstských ocích nejlépe odpovídá tzv. konsenzuální model, který představuje kombinaci pluralitního prostředí a nesoutěživého systému. Závěrem je kniha orámována kapitolami *Reprezentace venkovských zájmů jako politický problém* a *Rozvoj venkova v politickém diskursu*, které přistupují k venkovu jako agrárnímu prostoru a zasazují ho do širšího politického kontextu. Stranou je přitom ponechána otázka vyjádření zájmů malých obcí např. v kontextu diskuse o rozpočtovém určení daní. Mimo jiné právě zde by autoři na *Demokracii v lokálním politickém prostoru* mohli navázat.

Petr Jüptner²

² PhDr. Petr Jüptner, PhD. je odborným asistentem na katedře politologie IPS FSV UK v Praze. Kontakt: juptner@fsv.cuni.cz. Text vznikl v rámci výzkumného záměru FSV UK č. MSM 0021620841 "Rozvoj české společnosti v EU: výzvy a rizika. (Development of the Czech Society in the EU: Challenges and Risks)".